

Δεικτικές Ἄντωνυμίες

Δεικτικές (ἀπό τό ρῆμα δείκνυμι = δείχνω) λέγονται οἱ ἄντωνυμίες πού χρησιμοποιοῦμε ὅταν δείχνουμε.

Παραδείγματα:

1. Τούτων πάντων αἰτίος ἐστίν ὅδε ὁ ἀνὴρ.
2. Ἦδε ἡ ἡμέρα μεγάλων κακῶν αἰτία πᾶσι τοῖς Ἑλλησι.
3. Τό μέγεθος τῆσδε τῆς ἀσπίδος θαυμαστόν ἐστι.
4. Ταῦτα μὲν σύ λέγεις, παρ' ἡμῶν δέ ἄγγελλε τάδε.
5. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐφάνέρωσεν ἑαυτόν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.
6. Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός...
7. Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος...
8. Ταύτη τῇ νυκτί τήν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπό σου...
9. Ἀλέξανδρος τοιοῦτον καί τοσοῦτον εἶχε θάρρος, ὥστε οὐδενί κωλύματι ὑπέικε (= Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε τέτοιο καί τόσο μεγάλο θάρρος, ὥστε σέ κανένα ἐμπόδιο δέν ὑποχωροῦσε). – Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (= σέ τέτοια περίπτωση).
10. Οὐκ αἰσχύνει τηλικούτος ὢν τοιαῦτα ποιῶν;
11. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δέ Κορίνθιοι μετ' αὐτούς τοιάδε.

Ὅπως βλέπουμε ἀπό τά ἀνωτέρω παραδείγματα οἱ δεικτικές ἄντωνυμίες ἔχουν τρία γένη καί τρεῖς καταλήξεις καί εἶναι:

1. ὅδε, ἥδε, τότε = αὐτός ἐδῶ (παράδ. 1, 2, 3, 4)
2. ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο (παράδ. 5)
3. οὗτος, αὕτη, τοῦτο = αὐτός, αὐτή, αὐτό (παράδ. 1, 4, 6, 7, 8)
4. τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) = τέτοιος, τέτοιας λογῆς (παράδ. 9, 10, 11)
5. τοσοῦτος, τσαύτη, τοσοῦτο(ν) = τόσο μεγάλος, τόσο πολύ, τόσο εὐγενής (παράδ. 9, 10)
6. τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο(ν) = τόσοσ κατά τήν ἡλικία, τόσο γέρος ἢ τόσο νέος (παράδ. 10)
7. τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε = τέτοιος, τέτοιας λογῆς (παράδ. 11)
8. τοσόσδε, τσηδέ, τσονδέ = τόσο μεγάλος στό μέγεθος, στό πλῆθος
9. τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε = αὐτός πού ἔχει τέτοια ἡλικία, τόσο νέος ἢ τόσο γέρος, τόσο μεγάλος.

Παρατηρήσεις

1) Ἡ ἀντωνυμία ὅδε, ἧδε, τόδε

- Χρησιμοποιεῖται γιά νά δείξουμε πρόσωπα ἢ πράγματα πού εἶναι κοντά στόν ὁμιλοῦντα τοπικά ἢ χρονικά, π.χ. Πλάτων ὅδε (= Αὐτός ἐδῶ ὁ Πλάτων).
- Προέρχεται ἀπό τήν ἔνωση τοῦ ἄρθρου ὁ, ἧ, τό μέ τό ἐγκλιτικό μόριο δέ.
- Κλίνεται ὅπως τό ἄρθρο μέ τό ἐγκλιτικό μόριο δέ.

Ἑνικός Ἀριθμός			Πληθυντικός Ἀριθμός		
ὅδε	ἧδε	τόδε	οἷδε	αἷδε	τάδε
τοῦδε	τῆσδε	τοῦδε	τῶνδε	τῶνδε	τῶνδε
τῶδε	τῆδε	τῶδε	τοῖσδε	ταῖσδε	τοῖσδε
τόνδε	τήνδε	τόδε	τούσδε	τάσδε	τάδε

- Συνήθως ἀναφέρεται στά ἐπόμενα, π.χ. Εἶπέ τῶ ἀδελφῶ τάδε (= πές στόν ἀδελφό αὐτά ἐδῶ). – Τάδε λέγει Κύριος.

1) Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο

- Κλίνεται ὅπως τά ἐπίθετα τῆς β' κλίσεως, χωρίς ν στήν ὀνομαστική καί αἰτιατική ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου.
- Χρησιμοποιεῖται γιά νά δείξουμε πρόσωπα ἢ πράγματα πού βρίσκονται μακριά ἀπό τόν ὁμιλοῦντα τοπικά ἢ χρονικά.